

“СВЕДЧУ, ЯК НА СВЯТОЙ СПОВЕДЗІ”

“РАЗВІТАННЕ З ІЛЮЗІЯМІ” АЛЯКСЕЯ КАРПЮКА

Вядомы французскі эсэіст М. Мантэнь быў перакананы, што вокны кабінета пісьменніка павінны выходзіць на могільнік, бо толькі ў такім выпадку яго думкі становяцца выразнымі, набываюць адмысловую надбыццёвую глыбіню. Усведамленне сваёй смяротнасці напаяняе жыццё чалавека сэнсам, даючы яму магчымасць выратавання, духоўнага ачышчэння. Страх смерці асабліва востра заяўляе пра сябе ў крызісных момантах жыцця чалавека. Як сведчаць біяграфіі вялікіх мастакоў слова, менавіта ў такі перыяд у іх творчасці з’яўляецца спавядальная проза. Пры гэтым важна памятаць, што дадзеная жанравая мадыфікацыя ва ўсе часы заставалася з’явай унікальнай, літаратурнай формай абраных, паколькі яна становілася праверкай мастацкага таленту, мужнасці, шчырасці аўтара, паказчыкам велічы яго асобы.

Часавая дыстанцыя, што падзяляе той момант, калі пужлівае бачанне смерці з усюдыснага агульначалавечага страху ператвараецца ў дадзенасць, непазбежнасць, у жыцці чалавека можа быць рознай. Так, напрыклад, думка аб смерці для Л. Талстога, які перажыў у 1869 г. так званы “арзамаскі жах”, на працягу наступных сарака гадоў становіцца нязменнай спадарожніцай яго жыцця і творчасці. Да беларускага пісьменніка Аляксея Карпюка лёс быў менш добразычлівым, не пакінуўшы яму часу для доўгага развітання з жыццём: з цяжкім анкалагічным захворваннем ён апынуўся ў бараўлянскім дыспансеры. Несуцяшальны дыягназ і адмова дасведчанага хірурга праводзіць аперацыю няўмольна набліжалі А. Карпюка на спатканне з Вечнасцю. Адтэрмінаваць суровы прысуд дапамог У. Быкаў, які “неяк упрасіў хірурга сваім аўтарытэтам” [1, с. 8]. Восень 1991 г. стала для А. Карпюка прамежкавым фінішам. Аднак хранометр жыцця мог спыніцца ў любы момант. Ён спыніўся 14 чэрвеня 1992 г. Апошнія імгненні становяцца для аўтара часам паглыбленага самаспазнання, пошуку сэнсу жыцця. Вынік разважанняў – кніга “Развітання з ілюзіямі”.

Аляксей Карпюк, Алесь Адамовіч, Уладзімір Быкаў... Чалавечыя лёсы часам перасякаюцца самым містычным чынам. Працягваючы руку дапамогі смяротна хвораму А. Карпюку, У. Быкаў наўрад ці мог нават здагадацца, што праз дванаццаць гадоў ён таксама апынецца ў рэанімацыйным аддзяленні анкалагічнага шпіталю ў Бараўлянах, марачы хоць на час абхітрыць смерць. Распачынаючы ў 2000 г. працу над споведдзю “Доўгая дарога дадому”, ён яшчэ не ведаў, што піша апошні твор. У адроз-

ненне ад А. Карпюка і У. Быкава А. Адамовіч меў звесткі пра мажлівы тэрмін свайго жыцця. Апынуўшыся з інфарктам у маскоўскай лякарні, ён адмовіўся ад гіпатэтычных пяці – сямі гадоў жыцця ў імя аднаго, гарантаванага года дзеля завяршэння яго выніковай кнігі-споведзі “Vixi”.

“Развітання з ілюзіямі” – гэта кніга-развітання А. Карпюка, якую ён свядома ствараў як чыстасардэчную споведзь перад сабой і нашчадкамі, якой прысвяціў рэшту жыцця. Надзеі ўбачыць кнігу пры жыцці не спраўдзіліся: споведзь упершыню была надрукавана пасля смерці пісьменніка ў 1993 г.

Споведзь у літаратуры – не толькі падвядзенне рахункаў жыцця пэўнага аўтара, але і прароцтва, урок для чалавецтва. Як адзначае Г. Ібатуліна, “пакаянная споведзь ініцыруе пераход свядомасці ў іншы, больш высокі духоўны стан...” [2]. І далей: “Пакаяннае ёсць пагаемны сэнс і вяршыня спавядальнасці, з якой чалавечай душы адчыняюцца новыя прасторы – з іншай мернасцю, іншай логікай, іншай сістэмай каштоўнасцяў, з новымі магчымасцямі быцця, як духоўнага, так і практычнага” [2]. Думка спавяданніка набывае сапраўдную свабоду, перад ім адчыняюцца раней недасягальныя веды. А. Карпюк першапачаткова рабіў акцэнт на гэтым унікальным статусе пісьменніка-спавядальніка, абіраючы для свайго выніковага твора назву “Чацвёртае вымярэнне”.

Кніга “Развітання з ілюзіямі” не першая аўтабіяграфічная спроба А. Карпюка. У 1965 г. ён напісаў твор “Мая Джамалунгма”, дзе распавёў пра асноўныя вехі свайго жыццявага і творчага шляху. “Развітання з ілюзіямі” – працяг, тут узмацніўся, выразней загучаў спавядальны голас аўтара. У выніковым творы А. Карпюк падкрэсліў сувязь паміж тэкстамі, тым самым заклікаючы ўспрымаць іх як дылогію: «У глыбокай канспірацыі існавалі Камуністычная партыя і камсамол Заходняй Беларусі. <...> Як члены гэтай арганізацыі адстойвалі свае ідэалы, я апісаў у “Маёй Джамалунгме”, таму размалёўваць яшчэ раз не стану» [3, с. 73]. Кніга “Мая Джамалунгма” завяршалася прызнаннем пісьменніка, у якім ён падрабязна растлумачваў свой сімвал веры, сваё жыццёвае крэда: “Для чаго чалавек жыве? Мабыць, для барацьбы за Праўду. У мой век Праўда знаходзіцца ў вялікіх ідэях камунізму, я за іх змагаўся, як толькі мог. <...> Я спазнаў ішчасце, я ведаю, як мне жыць!” [3, с. 67]. Праз трыццаць пяць гадоў, на парозе жыцця і смерці, А. Карпюк прыходзіць да горкай высновы: камуністычная

ідэя была ілюзіяй, яна не мела нічога агульнага з тымі высокімі памкненнямі, пра якія ён марыў. Аўтар лічыў абавязкам стварэнне гранічна шчырай кнігі, дзе ён самастойна паспрабаваў бы прасачыць вытокі захаплення ідэямі камунізму, адлюстраваць генезіс асабістых рашэнняў, даць псіхалагічную матывацыю ўчынкаў, растлумачыць чыннікі абсалютнага расчаравання ў ідэалах, якім ён з захапленнем і запалам служыў амаль усё жыццё. Рэдакцыя часопіса “Нёман”, дзе ўпершыню была надрукавана споведзь А. Карпюка, замяніла яе першапачатковую назву на “Развітанне з ілюзіямі”, паставіўшы ў моцную пазіцыю асноўную ідэю твора.

Як і большасць узораў усходнеславянскай спавядальнай прозы, “Развітанне з ілюзіямі” не зводзіцца да асэнсавання індывідуальнага жыццёвага вопыту аўтара. Для А. Карпюка (як і для Л. Геніюш, С. Грахоўскага і інш.) споведзь – гэта форма нацыянальнага пакаяння, з дапамогай якой ён распавядае пра памылкі цэлага пакалення. Менавіта таму ў якасці эпіграфа ён абраў фрагмент вядомага верша “Który skrzydźliles” Ч. Мілаша, з дапамогай якога паведаміў чытачу, яшчэ да яго знаёмства з тэкстам, што “Развітанне з ілюзіямі” – калектыўнае сведчанне, дзе аўтар адзін з удзельнікаў важных гістарычных падзей: “Не будзь такі самаўпэўнены – паэт памятае. Можаш яго забіць, ды народзіцца новы, запіша ўсе твае ўчынкі і размовы” [3, с. 397].

Працэс стварэння кнігі “Развітанне з ілюзіямі” меў для А. Карпюка высакародны, жыццесцвярджальны сэнс: ратаваў ад адзіноты, адчаю, палягчаў пакуты ад цяжкай хваробы. Яшчэ некалькі гадоў таму ён з запалам даказваў неабходнасць пабудовы грамадства сацыяльнай справядлівасці, дзеля чаго быў гатовы пайсці на любыя ахвяры. Кожны новы літаратурны твор быў дэманстрацыяй шчырай веры аўтара ў бязгрэшнасць сваіх жыццёвых ідэалаў, паколькі сам працэс творчасці для яго зводзіўся да выразна пастаўленай задачы: «...*працягваць змагацца за свае погляды і прынцыпы сродкамі слоў і вобразаў*» [3, с. 254].

Туман ілюзій рассяўся, пакінуўшы пасля сябе пустэчу і пачуццё горкага расчаравання. А. Карпюк хавае нуду глыбока ў сабе, не скардзіцца на лёс. Таму “Развітанне з ілюзіямі” не становіцца спробай самапраўдання аўтара. Споведзь падкупляе шчырасцю, у кожным радку выразна адчуваецца боль пісьменніка, бязмежна адданага ідэям камунізму, своеасаблівай ідэі фікс усяго яго жыцця.

Мужна А. Карпюк азіраецца на сваё жыццё, пераасэнсоўваючы найважнейшыя пункты ўласнага светапогляду. Апынуўшыся ля апошняй рысы, ён нібы апрытомнеў, працверазіўся ад ідэалагічнага дурману, уцяміў сапраўдную сутнасць падзей, якія адбыліся з ім і яго краінай: “*Толькі цяпер, калі думкі і ўспаміны адстояліся, а цэнзура*

адменена, з вышыні мінулых дзён пра той гвалт над людзьмі магу гаварыць упэўнена” [3, с. 74].

Залішняя эмацыйнасць, суб’ектыўнасць маглі парушыць гістарычную праўду, таму на старонках кнігі А. Карпюк прыводзіць як мага больш дакументальных фактаў, прыкладаў з жыцця, убачанага ўласнымі вачыма, пакідаючы за чытачом права рабіць самастойныя высновы.

Кніга “Развітанне з ілюзіямі” пачынаецца з шокавага прыкладу душэўнай глухаты, страты спрадвечна чалавечага прадстаўнікамі маладога пакалення канца ХХ ст.: аўтамабільная аварыя, што цудам не пазбавіла людзей жыцця, выклікае ў дзвюх пяцікласніц, выпадковых сведак, пачуццё смеху. Такая рэакцыя чалавека на чужое гора становіцца для А. Карпюка адлюстраваннем агульнай бязрадаснай карціны, якая ўсталявалася на яго роднай зямлі. Цяперашні ўзровень маральнага стану чалавека – вынік доўгага працэсу, ахарактарызаванага аўтарам як “*збыдленне... народа*”. У выніку чалавек пазбавіўся маральнага стрыжня – правіл паводзін, што служылі “*надзейным гарантам для самасцвярджэння і росту*” [3, с. 72], “*пачалося разбурэнне сумленнасці і народнай дэмакратыі*” [3, с. 73]. З’яўляючыся непасрэдным удзельнікам гэтага працэсу, А. Карпюк на старонках кнігі “Развітанне з ілюзіямі” імкнецца прасачыць у храналагічнай паслядоўнасці ўсе яго этапы.

Неад’емнай часткай споведзі як жанравай мадыфікацыі з’яўляецца матыў развітання аўтара з блізкімі людзьмі, мілымі сэрцу месцамі, любімымі рэчамі, са шчаслівым мінулым. У споведзі А. Карпюка традыцыйны матыў развітання аўтара з зямным жыццём дадаткова ўскладняецца шкадаваннем пра назаўжды страчаны рай – Заходнюю Беларусь, якая стала часткай Польшчы. Такое трапяткое стаўленне да роднага кута ахапіла пісьменніка напрыканцы жыцця, калі шмат што было пераацэнена і пераасэнсавана. Як успамінае аўтар, непасрэдныя жыхары Прынёманскага краю “*душой былі на Усходзе*” [3, с. 72]. У іх уяўленнях менавіта Усходняя Беларусь “*была раем на зямлі, дзе цякуць малочныя рэкі, людзі ходзяць у шаўках і живуць у палацах*” [3, с. 37]. Нешматлікія чуткі пра несправядлівасці, што панавалі ў СССР, ніхто не ўспрымаў сур’ёзна. Наіўная вера ў жаданае асляпляла людзей, пазбаўляла магчымасці цвяроза глядзець на рэчы. Сляпое пакланенне надуманым, жаданым ідэалам ператварала чалавека ў фанатыка, у выніку адбывалася карэнная ломка адвечнага ўкладу жыцця: распадаліся сем’і, знішчаліся натуральныя для вясковых жыхароў крэўныя сувязі. “*Да сённяшняга дня – праз паўстагоддзя! – добра адчуваю, з якой нядобрабычлівасцю я ставіўся да тых, хто адважваўся крытыкаваць новыя парадкі...*” [3, с. 89], – прызнаецца А. Карпюк, успамінаючы, як знена-

відзеў роднага дзядзьку Мікалая за яго праўдзівы аповед пра перажыты жах у сталінскім лагеры.

Спрабуючы разабрацца ў крайнасцях супярэчлівага часу, аўтар задаецца пытаннямі: што адбылося з чалавекам; як гэта магло здарыцца? *“Мне, вясковаму абмежаванаму абалдую, такое можна было і дараваць. Бо толькі пачынаў жыць, наіўны быў, як цяля. Але ж як дараваць бацьку, бываламу зубру...”* [3, с. 90]. Такі суровы прысуд, вынесены роднаму бацьку, – гэта не імкненне аўтара зняць з сябе віну, перакласці яе на плечы іншага чалавека, перад намі яшчэ адно сведчанне абсалютнай шчырасці пісьменніка, паколькі Нічыпару Аляксеевічу належыць выключная роля ў станаўленні сына. Невыпадкова апошнія радкі споведзі аўтар адрасуе менавіта бацьку як самую дарагому і блізкаму чалавеку: *«Упэўнены, каб жыў бацька, то і ён мне сказаў бы: “Правільна, сыноч, робіш, мы абодва здорава памыліліся!”»* [3, с. 206].

З першага дня доўгачаканага “вызвалення” (17 верасня 1939 г. – дзень аб’яднання Заходняй і Усходняй Беларусі) у Прынёманскім краі пачаўся *“гвалт над людзьмі”* [3, с. 74]. Для споведзі аўтар абірае самыя красамоўныя факты гісторыі. Пісьменнік не можа знайсці лагічнае тлумачэнне сумеснаму парадку савецкіх і нямецкіх вайскоўцаў з нагоды разгрому польскага войска. Планамернае знішчэнне прадстаўнікоў Камуністычнай партыі і камсамола Заходняй Беларусі, многія з якіх *“не задумваючыся, кінуліся абараняць Варшаву ад гітлераўцаў”* [3, с. 74], працягнулася і ў наступныя месяцы. Здзіўленне ад таго, што адбывалася, А. Карпюк перадае ў споведзі з дапамогай цэлага шэрагу рытарычных пытанняў: *“А як жа трупы гішпанскіх барацьбітоў, што не паспелі нават астынуць? Як жа нямецкія камуністы, якіх Гітлер кінуў у турмы і канцлагеры?! Як жа з песняй, якую кэпээбоўцы нядаўна спявалі?!”* [3, с. 75].

Гэтыя страшэнныя падзеі, сэнс якіх тады мала хто разумеў, для жыхароў Прынёманшчыны пабляклі на фоне новых, яшчэ больш значных. У 1940 – 1941 гг. пачаўся масавы вываз людзей у Сібір. *“Гвалтам адарваны быў ад жыццёвых каранёў кожны дзесяты жыхар Прынёманскага краю”* [3, с. 76], – канстатуе А. Карпюк. Крушэнне ранейшага жыццёвага ўкладу на тэрыторыі Заходняй Беларусі было настолькі імклівым і нечаканым, што людзі проста адмаўляліся верыць вачам. Для кожнага новага злачынства, здзейсненага прадстаўнікамі новай улады, чалавек у стане зйфары ад “вызвалення” гатовы быў прыдумаць апраўданне. Толькі час дапамог расставіць усё па сваіх месцах. Выкарыстоўваючы адметнасці споведзі як жанравай мадыфікацыі, што дае аўтару магчымасць рэтраспектыўнага погляду на падзеі жыцця, А. Карпюк парушае храналагічны прынцып апавядання, эмацыйна ацэньваючы тое, што здарылася,

ужо з вышыні новага светасузірвання, здабытага незадоўга перад смерцю: *“Вынеслі бясудны вырак цэламу пласту народа, выбілі яго з быстрыні нармальнага жыцця, а назаўтра пра гэта – аніякай інфармацыі. Хіба ж так можна?!”* [3, с. 78].

Новыя парадкі, усталяваныя ў Заходняй Беларусі, не толькі кардынальна парушылі традыцыйны ўклад жыцця мясцовых жыхароў, але і паволі пачалі змяняць самога чалавека. Калі спачатку выкарыстанне “прышэльцамі” нецэнзурнай лексікі і іх схільнасць да алкаголю выклікалі ў прадстаўнікоў Прынёманскага краю здзіўленне, то праз нейкі час такія паводзіны сталі нормай і для саміх землякоў аўтара. Уваскрашаючы ў памяці падзеі тых гадоў, А. Карпюк з гаркатой адзначае: *“Гіпноз новай улады быў настолькі моцны, што людзі, зведзеныя да нявольнічага падпарадкавання і бяздумнага захаплення, адчувалі сябе нават і праўда ішчаслівымі”* [3, с. 86]. З кожным днём чалавек траціў сувязь з роднай зямлёй, з яе непаўторнай духоўнай культурай.

Ментальныя адрозненні людзей Заходняй і Усходняй Беларусі сталі яшчэ больш відавочнымі падчас Вялікай Айчыннай вайны. Кіруючыся заповятамі, якім дзяцей Прынёманшчыны навучалі з маленства, А. Карпюк – камандзір партызанскага атрада імя К. Каліноўскага – абвострана адчуваў адказнасць за жыццё чалавека, імкнуўся пазбягаць неапраўданых страт сярод мірнага насельніцтва. Ён быў далёкі ад той маралі, якой кіраваліся некаторыя ўсходнебеларусы: *“Затое і сёння стайць у вушах іхні дэвіз, які ўражваў сваёй антыгуманнасцю: лепш няхай загіне дзесяць нявінных, чым выпусціць з засады жывым аднаго гітлераўца”* [3, с. 98].

Выніковая споведзь становіцца для А. Карпюка апошняй магчымасцю растлумачыць самае галоўнае ва ўмовах, калі можна не асцерагацца за наступствы сказанага. У такім выпадку слова спавяданніка набывае небывалую вольнасць, дасягаючы гранічнай шчырасці. Ствараючы кнігу “Развітанне з ілюзіямі”, А. Карпюк хацеў не столькі заслужыць прабацэнне, колькі выклікаць у чытача пачуццё вострага адмаўлення таго жыццёвага шляху, які справакуе духоўны крызіс. Гэта пэўнага роду выклік, адлюстраванне крушэння ранейшай сістэмы светапогляду праз уласныя прызнанні, дэманстрацыя змены свядомасці. У каментарыях падзей прасочваецца бескампраміснасць, адмова мяккіх вызначэнняў: *“Адным словам, бяздарна мы правялі вайну. І ў гэтым вінавата ў першую чаргу савецкае кіраўніцтва”* [3, с. 96]; *“Я лічу, што выданне па сто грамаў байцам у Другую сусветную вайну – фатальная памылка”* [3, с. 102].

Сумленнасць і адкрытасць пісьменніка ў споведзі былі ў цэлым вызначальнымі рысамі А. Карпюка як чалавека. У адным з твораў сустракаецца наступная самахарактарыстыка аўтара: *“Я – нецяярлівы,*

самаўпэнены, рэзкі, упарты, лёгкаранімы, нясціплы, самалюбівы, прамалінейны, некамунікабельны, скрыты, схільны перабольшваць ды кідацца ў крайнасці. Цярпець не магу розных канонаў, рэжымаў, рэгламентаў і агульнапрынятых норм” [3, с. 254]. Гэтыя ж чалавечыя якасці А. Карпюка адзначыў У. Калеснік: «У меру таго як набіраў вагу яго пісьменніцкі аўтарытэт, усё больш пачыналі значыць для яго праўдзівасць і свабода слова, гэтыя каштоўнасці станавіліся справай жыцця: “Я стаю на сваёй зямлі, ды яшчэ каб не гаварыў на ёй таго, што думаў? Навошта тады жыць?!”» [4, с. 127]. За высакароднасць, абвостранае пачуццё справядлівасці, памяць аб традыцыях продкаў у пасляваенны час ён зазнаў нямала непрыемнасцей. Як успамінае аўтар, за гады навучання на філалагічным факультэце Гродзенскага педінстытута, працы загадчыкам раённага аддзела народнай адукацыі ў Сапоцкіне «я ўсё больш і больш адчуваў, што трапляю ў катэгорыю людзей, якія вызначаліся напалову ганебнай мянушкай “заходнік”. <...> Гэта значыць, што я чалавек не “паўнаварты”, які не выклікае даверу, якога не трэба прымаць усур’ёз» [3, с. 113]. Назіранне за злачынствамі, што адбываліся на “вызваленай” тэрыторыі, спарадзіла ў А. Карпюка сумневы ў правільнасці жыццёвага выбару. Аўтар падрабязна апісаў той дзень у 1950 г., калі гутарка з міністрам НКУС БССР Л. Цанавай стала для яго чыннікам глыбокага духоўнага крызісу: “Упершыню, мабыць, у маёй галаве менавіта ў той вясновай дзень з’явіліся, нарэшце, здаровыя прасветы. Ачуняўшы ад жывёльнага страху, я памалу набываў другое дыханне ды пачынаў штосьці кеміць, аналізаваць, цвяроза разважаць” [3, с. 129].

Аляксей Карпюк адчуваў сябе ашуканым, ясна ўсвядоміўшы бессэнсоўнасць таго, што адбываецца ў краіне. Кожнае новае распараджэнне начальства аддавалася глухім болям у душы пісьменніка. Так, напрыклад, аўтар асуджаў сябе за ўдзел у выкананні партыйнай дырэктывы аб правядзенні сацыялістычнага спаборніцтва паміж калгасамі: “Самае прыкрае, што я, разумеючы ідыятызм гэтай усёй задумы, вымушаны быў загад выконваць. <...> Рабіў усё гэта я, а на душы было пагана” [3, с. 137]. Перад пісьменнікам востра ўстала праблема выбару далейшага шляху існавання. Адначасова відавочна выкрыліся незлічоныя бедствы, прынесеныя новымі ўладамі Заходняй Беларусі: “Раскладанне грамадства ў застойны перыяд пайшло на ўсіх узроўнях. Гібель ды вываз самых лепшых і дастойных прывялі да прытуплення народных традыцый, дэградацыі маралі і нават змены ў генэфондзе народа” [3, с. 141]. А. Карпюк апынуўся ў духоўным вакууме. Вакол не засталася не толькі аднадумцаў, але і ўвогуле адукаваных людзей: “З таго часу я не прыпамінаю ні аднаго кіраўніка, з якім можна было б, як з роўным, пагутарыць на

маральна-этычныя тэмы, аб літаратуры, гуманізме, – не было такіх там.” [3, с. 141].

Наступныя падзеі ў жыцці аўтара (абвінавачванне ў антысавецкай дзейнасці, выключэнне з партыі) падштурхнулі яго да канчатковага разрыву з афіцыйнай ідэалогіяй. А. Карпюку спатрэбілася пяцьдзясят гадоў, каб канчаткова перагледзець стаўленне да ідэй камунізму. Можна толькі здагадацца, як цяжка было аўтару публічна адмовіцца ад сваіх поглядаў, прызнаць, што сэнсаўтваральная ідэя, на служэнне якой растрочана ўсё жыццё, апынулася галоўнай і ўжо непапраўнай памылкай: “Я не з пакорных, я – з абалваненых. Усё жыццё не там шукаў ідэал. Я глыбока верыў у камунізм. <...> Прачнуўся, дзякуй Богу, і зразумеў, што я аб’ект непрыстойнай гульні ў руках людзей, якія вадзілі мяне дзесяцігоддзямі за нос і спекулявалі на маёй найўнай веры, як і веры мільёнаў такіх самых. <...> КПСС – носьбіт чужой мне маралі. <...> Вы – як сабе хочаце, а я больш не хочу да гэтай партыі належаць!” [3, с. 205 – 206].

Кожная споведзь акрамя выключна літаратурных задач, якія ставіць пісьменнік, звязана з вырашэннем звышзадачы, што выходзіць за рамкі мастацтва слова. Звышзадача споведзі А. Карпюка – далучэнне чытачоў да духоўных запаветаў продкаў, маральнага стрыжня, правіл паводзінаў, пакладзеных у аснову выхавання заходнебеларускіх дзяцей: “Хутчэй скідвай з сябе чужую, цесную кашулю, выбірайся з глухой калдобіны, якую гісторыя падсунула людзям на іх шляху, і вяртайся да сваіх каранёў” [3, с. 206].

У гісторыі еўрапейскай літаратуры трагедыя чалавека, што расчараваўся ў сабе, нярэдка станавілася асновай зместу яго спавядальнага вопыту (П. Верлен, О. Уайльд і інш.). Гэты традыцыйны для спавядальнай прозы матыў у кнізе Аляксея Карпюка атрымлівае дадатковую сэнсавую нагрузку. Гранічна шчырае сведчанне аўтара, які расчараваўся ў ідэях камунізму, узводзіць трагедыю аднаго чалавека да маштабаў трагедыі цэлага пакалення ашуканых людзей.

Спіс літаратуры

1. Бічэль, Д. “Сэрца людское яднаецца з сэрцам сусвету...” / Д. Бічэль // Развітанне з ілюзіямі / А. Карпюк. – Гародня – Wrocław, 2008. – С. 5 – 27.
2. Ибатуллина, Г. Жизнь сознания в Покаянии и Покаянной исповеди (О рационально-рефлексийном и иррационально-трансцендентном становлении сознания в Таинстве Покаяния) [Электронный ресурс] / Г. Ибатуллина. – Режим доступа: http://philosophy1.narod.ru/www/html/library/misc/ibatul/01.html#_ednref12. – Дата доступа: 04.12.2012.
3. Карпюк, А. Развітанне з ілюзіямі / А. Карпюк. – Гародня – Wrocław, 2008.
4. Калеснік, У. Плён творчасці – дослед жыцця / У. Калеснік // Усё чалавечае / У. Калеснік. – Мінск, 1993. – С. 122 – 146.

Аляксандр БЯРОЗКА,
кандыдат філалагічных навук.

Аўтар ахвяруе ганарар на развіццё часопіса.